

פרשת בא – ולקחתם אגודת אזור

א. שמות פרק יב

- (א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר :
 (ב) הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה :
 (ג) דַּבְּרוּ אֶל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָ לְבַיִת שֶׁהָ לְבַיִת :
 (ד) וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהֵיִת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הִקְרִיב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נִפְשֹׁת אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תִכְסוּ עַל הַשָּׁה :
 (ה) שֶׁהָ תַמִּים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַכֹּבְשִׁים וּמִן הַעֲזִים תִּקְחוּ :
 (ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבְעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וּשְׁחִטוּ אֹתוֹ כָּל קֹהֵל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרֻבִים :
 (ז) וְלָקַחוּ מִן הַדָּם וְנָתְנוּ עַל שְׂתֵי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבְּתִימִים אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם :
 (ח) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֶאֱן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיכֶם וּשְׁחִטוּ הַפֶּסַח :
 (ט) וְלִקְחֶתֶם אֲגֻדַת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בָּדָם אֲשֶׁר בְּסֹף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׂתֵי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בְּסֹף וְאֵתֶם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר :
 (י) וְעַבְרֵי יְקֹנֵק לִגְגֹף אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׂתֵי הַמְּזוּזוֹת וַפְסַח יְקֹנֵק עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֵא אֶל בְּתִיכֶם לִגְגֹף :

ב. שמות רבה (ויולנא) פרשת בא פרשה יז

א ולקחתם אגודת אזור, הה"ד (משלי טז) כל פעל ה' למענהו, אתה מוצא שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בששת ימי בראשית לא ברא אלא לכבודו ולעשות בהן רצונו, ביום הראשון ברא שמים וארץ אף הם לכבודו בראם, שנא' (ישעיה סו) כה אמר ה' השמים כסאי, ואומר (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל, וכן האור שברא לכבודו הוא, דכתיב (שם /תהלים/ קד) עוטה אור כשלמה, מה נברא ביום שני, רקיע לכבודו בראו שיעמדו שם המלאכים ויהיו מקלסין אותו, שנאמר (שם /תהלים/ קט) הללוהו ברקיע עזו, מה ברא ביום ג', דשמים ואילנות ומצינו שהדשאין מקלסין להקב"ה, שנאמר (שם /תהלים/ סה) יתרועעו אף ישירו, ומנין אף האילנות, שנאמר (ד"ה =דברי הימים= א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה', אתה מוצא שצוה הקדוש ברוך הוא מן האילנות לעשות מהן מצות, בפרה אדומה צוה להשליך בשריפתה עץ ארו ואזור, והזאת מי נדה צוה לעשות באזור, וטהרת המצורע צוה לעשות בעץ ארו ואזור, וכן במצרים צוה להגיע הדם אל המשקוף ואל שתי המזוזות באזור, שנאמר ולקחתם אגודת אזור, וכן ברא המים ביום ג' שכינסן מעל הארץ, ומשם קלוסו עולה, שנאמר (תהלים צג) מקולות מים רבים אדירים משברי ים, מה נברא ביום רביעי מאורות לכבודו בראם, שנאמר (שם /תהלים/ קמח) הללוהו שמש וירח, ביום ה' ברא עופות לכבודו להקריב מהן קרבן שנאמר (ויקרא א) אם מן העוף עולה קרבנו, מה נברא ביום ו' בהמות לכבודו וצוה להקריב מהם קרבן שנאמר (שם /ויקרא א') אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר, וברא בו אדם לכבודו, שנאמר (תהלים קמח) הללו את ה' מן הארץ תנינים וגו', הוי כל פעל ה' למענהו.

ב ד"ה ולקחתם אגודת אזור, הה"ד (שיר /השירים/ ב) כתפוח בעצי היער, למה נמשל הקדוש ברוך הוא לתפוח לומר לך מה תפוח זה נראה לעין בלא כלום ויש בו טעם וריח, כך הקדוש ברוך הוא חכו ממתקים וכלו מחמדים ונראה לעובדי כוכבים ולא רצו לקבל התורה והיתה התורה בעיניהם כדבר שאין בו ממש, ויש בו טעם וריח, טעם מנין שנא' (תהלים לד) טעמו וראו כי טוב ה', ויש בו מאכל דכתיב (משלי ח) טוב פריי מחרון ומפז, ויש בה ריח שנאמר (שיר /השירים/ ד) וריח שלמותיך כריח לבנון, אמרו ישראל אנו יודעין כחה של תורה לפיכך אין אנו זזין מן הקדוש ברוך הוא ותורתו, שנאמר (שם /שיר השירים/ ב) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי, וכן יש דברים שהן נראין שפלים וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות מהן כמה מצות, האזור נראה לאדם שאינו כלום וכחו גדול לפני האלהים שמשל אותו לארו בכמה מקומות בטהרת מצורע בשריפת הפרה ובמצרים צוה לעשות מצוה באזור שנאמר ולקחתם אגודת אזור, וכן בשלמה אומר (מלכים א ה) וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזור אשר יוצא בקיר, ללמדך שהקטן וגדול שוין לפני הקדוש ברוך הוא, ובדברים קטנים הוא עושה נסים וע"י אזור שהוא שפל שבאילנות גאל את ישראל הוי כתפוח בעצי היער.

ג ד"ה ולקחתם אגודת אזור, כלומר אני עושה אתכם אגודה לעצמי, אף על פי שאתם שפלים כאזור שנאמר (שמות יט) והייתם לי סגולה מכל העמים, וטבלתם בדם אשר בסף, מה ראה הקדוש ברוך הוא להגן עליהם בדם כדי לזכור להם דם מילת אברהם, ובב' דמים ניצולו ישראל ממצרים בדם פסח ובדם מילה, שנא' (יחזקאל טז) ואומר לך בדמך חיי ואומר לך בדמך חיי, בדם פסח ובדם מילה, והגעתם אל המשקוף, בזכות אברהם, ואל שתי המזוזות, בזכות יצחק ויעקב, ובזכותם ראה את הדם ולא יתן המשחית.

ג. פנים יפות שמות פרק יב

(כב) ולקחתם אגודת אזור. איתא במכילתא ר"ש אומר ארבעה מזבחות היו משקוף ושתי המזוזות וסף שהוא אסקופה, וכבר כתבנו לעיל שמשקוף ושתי המזוזות היו נגד אברהם יצחק ויעקב כמבואר בזוהר [ע"י ש"ר א, לז], יש לומר שדם אשר בסף על אסקופה יסוד הבית שמרמז על יוסף והוא כי אזור מספרו י"ז ועם אותיות סף הוא בבחינת יוסף, ואפשר שהיה לכפר על מכירת יוסף דכתיב בו [בראשית מב, כב] וגם דמו הנה נדרש ולכך נצטוו על דם מילה ודם פסח כדכתיב [יחזקאל טז, ו] ואומר לך בדמך חיי,

ועמ"ש לעיל עוד כי שתי המזוזות היו מרמזים על בתי מקדשים ראשון ושני והמשקוף על בית שלישי שיבנה במהרה בימינו, והסף היה מרמז למזבח שבשילה שהיה בחלקו של יוסף :

ד. מהר"ל – גבורות השם פרק ס

ומפני כך נקרא הקרבן הזה פסח כתרנומו חייס שהוא לשון רחמנות, וביאור ענין זה שכיון שאתם חלקו של הקדוש ברוך הוא הוא מרחם וחס על אשר לו שלא יאבד, וזהו ענין פסח כאשר תבין. וזהו פירוש הכתוב וככה תאכלו אותו וגו' ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה', פירוש כי לכך יש לכם לאכול הקרבן הזה שהוא פסח לה', שיהא מרחם עליכם בקרבן זה שאתם עובדים לפניו בקרבן הזה ובוזה אתם שלו וראוי לרחם על שלו. ומפני שהשם יתברך לקח ובוחר בישראל בפרט מכל האומות להיות שלו מורה בזה שהוא יחיד, שכיון שהוא יחיד בוחר באומה יחידית לא בכלל האומות, שזה נותן ענין האחדות להיות לו עם מיוחד, שאם אין כאן אחדות לא היה בוחר באומה יחידית, אלא שהוא יחיד בוחר ביחיד וזאת העבודה היא עבודה מאומה יחידה למי שהוא אחד. וזהו עצם הקרבן הזה, לכך היה כל העבודה הזאת בענין אחדות, כי היה מצות הקרבן לאכול אותו על כרעיו ועל קרבו, שאין ראוי שיהיה הקרבן הזה מחולק רק על ראשו ועל כרעיו ועל קרבו, כי הדבר שהוא מחולק אינו אחד שהרי יש בו חלקים אבל דבר שהוא שלם יש בו אחדות, וכל ענין עבודה זאת בקרבן הזה להורות על האחדות, וכן בבית אחד יאכל, כל הענין הזה שאסור לחלק הקרבן לשתי חבורות או שאסור לאכול אותו בשתי מקומות, דפלוגתא דתנאי הוא במסכת פסחים (פ"ו ע"א) כל הדבר הזה שיהא מעשה הקרבן ואכילתו בענין האחדות ולא בענין החלוק. וכן שה תמים בן שנה, מפני כי בן שנה הוא אחד בשנים ואם היה ב' שנים היה יוצא מן האחדות וכל הדברים האלו נמשך לענין האחדות. ודוקא שה ולא עגל כי שה

לדקותו נחשב אחד לגמרי, אמרו ז"ל (ויק"ר פ"ד) שה פזורה ישראל למה נמשלו ישראל לשה מה שה אס הוא לוקה באחד מאבריו וכולו מרגיש אף ישראל אחד חוטא וכולם מרגישים שהרי עכן היה אחד וחטא וכל ישראל היו מרגישים.

ה. כש"י שמות פרק יב

(ו) והיה לכם למשמרת – זה לשון צקור שטעון צקור ממוס ארבעה ימים קודם שחיטה, ומפני מה הקדים לקיחתו לשחיטתו ארבעה ימים מה שלא אזהרנו בפסח דורות, היה ר' מתאי בן חרש אומר הכי הוא אומר (יחזקאל טז ח) ואלעזר עליו וארלך והנה עתך עת דודים, הגיעה שבעה שבעה שבעה לאזכרה שאגאל את בניו ולא היו צידם מלכות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר (שם ז) ואת עיניו ועריה, ונתן להם שתי מלכות דם פסח ודם מילה, שמו בלוחם הלילה, שנאמר (שם ו) מתחבסות בדמין, בשני דמים, ואומר (זכרי' ט יא). גם את דם בריתך שלחתי אסירך מבור אין מים בו, ולפי שהיו שטופים בעבודה זרה אמר להם (פסוק כא) משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם לאן של מלוא:

ו. אמרי נועם – שבת הגדול

[א]:

יש ליתן טעם על קריאת שבת שלפני הפסח בשם "שבת הגדול". י"ל בדרך רמז, על פי דברי הירושלמי, מובא בתוספות סוטה דף ל"ז ע"ב ד"ה ר' שמעון, ע"י"ש. כי מבואר שמה אשר דעת תלמודא דידן אשר נכרתו על התורה שש עשרה בריתות, ושלוש פעמים היו כריתות הברית, בסיני, ובערבות מואב, ובהר גריזים, הרי מ"ח בריתות. ודעת הירושלמי הוא שנכרתו תקע"ו בריתות, והיינו ע"ד שמבואר שם בתוספות אשר על כל מצוה ומצוה נאמר 'ארור' בכלל ובפרט, ו'ברוך' בכלל ובפרט, הרי ארבעה. ונכרתה הברית לכל שבט ושבת בפני עצמו, הרי י"ב פעמים ארבעה שהם מ"ח. וכריתות הברית היו ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי ד' פעמים מ"ח עולה קצ"ב, וגי' פעמים היו כריתות הברית, בסיני, ובגריזים, ובערבות מואב, וגי' פעמים קצ"ב עולה תקע"ו, ע"י"ה.

והנה אמרו חז"ל כל הכופר בע"ז כאילו מודה בכל התורה [נדרים כה], על כן כשאמר להם משה משכו וקחו לכם צאן [שמות יב כא], ודרשו חז"ל משכו ידיכם מע"ז [שמות רבה פרשה טז אות ב], הרי הוא כאילו נכנסו אז תיכף תחת כנפי השכינה בקבלת עול התורה בכריתות כל הבריתות. וזהו הנרמז ולקחתם אגודת אזור, שכן אזור"ב עולה ששה עשר, נגד שש עשרה בריתות. גם ד"ם פס"ח עולה קצ"ב. גם משכ"ו וקח"ו לכ"י עולה תקע"ו. ונרמזים בכאן כל כריתות הבריתות, רק נחסר עדיין רמז על מ"ח בריתות, לזה קראו שבת הגדול"ל העולה מ"ח, בכדי שיהיו נכללים ברמז כל הבריתות הן לדעת תלמודא דידן והן לדעת הירושלמי. ועל כן לעולם באותו יום של לקיחת השה שהוא בעשור לחודש, הוא גם כן יום קבלת התורה, לפי פסק הלכה דבוי"ן בסיון ניתנה התורה הקדושה [ע"י במג"א הלכות חג השבועות ריש סימן תצד], היינו, אם אותו יום הוא ב' בשבוע, אז גם שבועות ביום ב' בשבוע וכדומה:

ז. אמרי נועם – פרשת פרה

ואזוב בחינת יסוד, אזוב ר"ת ו'אני ז'את ב'ריתי א'יותם [ישעיה נט כא], כמ"ש בספר מאורי אור [במאורות נתן ערך אזוב].

ח. במדבר רבה (וילנא) פרשת חקת פרשה יט

וידבר על העצים וכי אפשר לאדם לדבר על העצים אלא אמר שלמה מפני מה מצורע נטהר בגבוה שבגבוהים ובנמוך שבנמוכים בעץ ארז ובאזוב על ידי שהגביה עצמו כארז לקה בצרעת כיון שהשפיל עצמו כאזוב נתרפא ע"י אזוב

ט. משנה מסכת פרה פרק יא משנה ז

[ז] כל אזוב שיש לו שם לווי פסול אזוב זה כשר אזוב יון אזוב כוחלית אזוב רומי אזוב מדברי פסול

י. מי השילוח – מסכת סוכה

(כז) אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלי ולא אזוב רומי ולא אזוב שיש לו שם לווי אלא אזוב סתם, אזוב מורה על ענוה כמו שאמרו חז"ל ישפיל עצמו כאזוב, ונמצא כמה מיני ענוה שאינה בשלימות, והגמי מחשב כאן אזוב יון היינו שבאמת אינו עניו רק שחכמתו תחייב אותו שכך יצא מה שחפץ כגון נגד אדם שתקיף ממנו באם יתיהר נגדו אז לא ישמע דעתו, אזוב כוחלי היינו מחמת שרואה שבני אדם מיקרין את זה המדה לפיכך יתנהג בה וצובע עצמו כעניו, אזוב מדברי היינו שבאמת לא נמצא בו שום דבר טוב במה להתכבד לכן אינו חושש על בזיונו, אזוב רומי היינו שנמצא בו גאות כ"כ עד שלא יאות לפניו להתגאה רק בפני אנשים גדולים, רק אזוב סתם היינו מי שהש"י חוננו במעלות ומדות טובות ואינו מתגאה זה נקרא עניו:

יא. ויקרא רבה (וילנא) פרשת אמור פרשה ל

א"ר אבא בר כהנא משכר לקיחה אתה למד שכר לקיחה במצרים כתיב (שמות יב) ולקחתם אגודת אזוב בכמה הוית טימיא דדידה בדי מיני והוא גרם לישראל לירש ביזת הים ביזת סיוחן ועוג ביזת ל"א מלכים לולב שעומד על האדם בכמה דמים וכמה מצות יש בו עאכ"ו לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם ולקחתם לכם ביום הראשון.

יב. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ז עמוד א

(ואמר) +מסורת הש"ס: אמר+ רבי חנינא בר אידו: למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב הוי כל צמא לכו למים - לומר לך: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ואמר רבי אושעיא: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו: במים, וביין, ובחלב. דכתיב הוי כל צמא לכו למים, וכתיב +ישעיהו נ"ה+ לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין וחלב, לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה.

כדאמרה ליה בריתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה: אי, חכמה מפוארה בכלי מכוער! - אמר לה: אביך רמי חמרא במני דפחרא. - אמרה ליה: אלא במאי נירמי? - אמר לה: אתון דחשבתו - רמו במאני דהבא וכספא. - אזלה ואמרה ליה לאבוה. רמייא לחמרא במני דהבא וכספא, ותקיף. אתו ואמרו ליה. אמר לה לברתיה: מאן אמר לך הכי? אמרה ליה: רבי יהושע בן חנניה. קריהו, אמר ליה: אמאי אמרת לה הכי? - אמר ליה: כי היכי דאמרה לי - אמרי לה. - והא איכא שפירי דגמירי! אי הו סנו - טפי הו גמירי.

יג. מהר"ל – נתיב העבודה – פרק ח

ואמר כי נמשלה התורה בגי' משקין מה אלו גי' משקין אין עומדים אלא בפחות שבכלים. וביאור דבר זה כמו שאמרנו כי אלו גי' משקין לכך עומדים בפחות שבכלים כי צריך שלא יהיה אל הכלי איכות מה, שאם יש אל הכלי איכות מה, כגון שהוא כסף אשר יש לו איכות מה וכן הזהב יש לו איכות אינו פשוט, לכך האיכות שבכלי משנה את היין ומתקלקל, אבל צריך שלא יהי' להכלי איכות כלל כמו החרס ואז אין משנה היין. וכך צריך שיהי' הנושא את התורה פשוט, ואם אינו פשוט רק הוא בעל גאוה שאינו פשוט ומוגבל בחשיבות שלו אין ראוי אל התורה שהיא שכל נבדל פשוט, כי בעל האיכות אינו נושא רק לדבר המתיחס אליו במה שהוא בעל איכות זה, לא אל הדבר הנבדל הפשוט. ומה שהתורה נמשלה בגי' משקין דוקא דהיינו יין חלב מים, הוא הדבר אשר התורה נקרא אורייתא תלתאי ולכך נמשלה בגי' משקין ודבר זה מבואר למשכילים ואין כאן מקומו. גם בארנו דבר זה עצמו למעלה בנתיב התורה, רק בארנו כי מדת גסות רוח מסולק מכל הצלחה עליונה:

יד. ביכורי אבי"ב על התורה – פרשת אמור

מדרש רי"א אל תהי מצות עומר קלה בעיניך שע"י עומר נעשה דברים גדולים, וקשה מה ה"א דיהי מצות עומר קל יותר משאר מצות, רק י"ל אפשר מחמת דהמצוה הוא רק עומר דהוא מעט שעורים וכמ"ש המדרש לעיל שאמר השי"ת אני נתתי לכם מן לכאוי"א עומר ואתם אין נותנים רק עומר א'... רק י"ל שהצווי ליתן רק מעט, י"ל כמ"ש המדרש עיקם הכתוב וכתב מן הבהמה אשר איננה טהורה כדי שלא להזכיר דבר טמא ומגושם, לכך אזוב כחו גדול הרבה ואזוב קטן מאוד, וגאל השי"ת את ישראל, ממצרים ע"י אזוב שיש בו כחות גדולות מקדושה, ולכך קטן הוא מאוד מחמת דהקדושה אין יכול לסבול גשם, רק בזה העולם מוכרח להיות הלבשה בגשם כי כן נברא העולם, לכך עכ"פ גוף האזוב הוא קטן, ולכך עומר שעורים נוגע למעלה בקדושה גדולה למצוה זו, ולכך נעשו דברים גדולים במצוה זו ודו"ק:

טו. שפת אמת שמות פרשת פרה – תרל"ב

גם בפרה עץ ארז ואזוב שנתגאה כו' ישפיל כאזוב. א"כ למה ארז. רק שיעלה גם מה שהי' מתגאה אז. שיתברר לו שכל הגיאות רק להשי"ת. והוא הנותן כח אף בזה שיוכל להתגאות. ועי"ז שב כראוי להשי"ת. וזה ענין מטהר טמאים ומטמא טהורים. כמ"ש במד' מי יתן טהור מטמא כו'. יחידו של עולם. כי בכל דבר יש פנימיות ומכוון לכבודו ית'. ולפעמים מבחוץ אינו כן. ומי שזוכה יוכל לברר גם את זה כנ"ל. א"י מו"ר ז"ל פי' טומאת מת שעושה הכל בלי חיות כו'. והוא כנ"ל שבכל דבר יש חיות ממנו ית' וצריך להיות כל מעשה דבוק בחיות פנימי כנ"ל. ועי"י הביטול יכול להעלות הכל כנ"ל.

טז. מהר"ל – דרוש לשבת הגדול

וזה שהיתה ג"כ המצוה ולקחתם אגודת אזוב וגו'. וקשה למה היתה המצוה הזאת ע"י אגודת אזוב. ועי"ק בפרשה הקודמת שצוה השי"ת את משה על מצות הפסח ולא נאמר בפרשה הקודמת אגודת אזוב ולא מן הדם אשר בסף. ועוד בפרשה ראשונה כתיב ונתנו על שתי המזוזות ואילו בפרשה שניה כתיב והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות.

אבל מפני כי הכונה בזה שכל ענין ישראל שהם שפלים בין האומות וראוים להתרומם ע"י אברהם יצחק ויעקב שהשי"ת אלהיהם, ולפיכך כתיב ולקחו מן הדם אשר בסף, ורשי"י ז"ל פי' כי הסף הוא כלי כמו וישם באגנות, וכן תרגם אונקלוס, אבל במכילתא א"ר ישמעאל אין סף אלא אסקופת הבית, ואמר במכילתא שהיה חופר גומא באסקופת הבית ושם נתן הדם, וישראל הם דומים לאסקופת הבית שהכל דורסין עליה, כך ישראל בגלות הם דומים לאסקופה,

והאסקופה יש לה שני פנים, כאשר לא תצרף אותה אל המזוזות ואל המשקוף הנה היא אסקופה נדרסת, ואם תצרף אותה אל המשקוף ואל המזוזות היא מתחברת עם המשקוף ועם המזוזות והוא עמהם צורת הפתח אשר נכנסין שם בני אדם דרך הפתח, והפתח הוא עיקר הבית וצורת הבית, שאם אין פתח אין כלום, ואפילו לר"ע שאמר כי הכלי נקרא סף, מדמה ישראל לאגן, כי נקראו כנסת ישראל, כי הכלי כונס הכל בתוכו, וגם הכלי עומד למטה, שהרי כתיב והגעתם משמע הגעה למעלה,

והמשקוף ושתי המזוזות רמז לזכות אברהם יצחק ויעקב. וכך אמרו במדרש כי המשקוף להזכיר זכות אברהם, ושתי המזוזות להזכיר זכות יצחק ויעקב. ופירוש זה כי המשקוף הוא לאברהם שנקרא אברהם על שם שהוא רם. כי המשקוף הוא מתרומם למעלה, וכמו שהמשקוף הכל נכנסין תחתיו כך היה אברהם אב המון גוים לכל העולם, וכמו שאמרו מתחלה אתה אב לארם ובסוף אל כל העולם כולו, ולפיכך היה אברהם אבינו בפרט דומה למשקוף שהכל נכנסין תחתיו והוא מתרומם על כל באי עולם, והכל נכנסין תחת אברהם שהיה אב המון גוים.

ומפני שרצה השי"ת להעלות את ישראל משפלותם ולצרף אותם אל אבותיהם אמר השי"ת אלהי אברהם ואלהי יצחק ואלהי יעקב וגו', ודבר זה מצד שהם שפלים, ולכך אמר ולקחתם אגודת אזוב, כי אין דבר יותר קטן מן האזוב כדכתיב בקרא מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר, א"כ האזוב הוא הקטן, ומצד הקטנות שבישראל שהם דומים כמו אזוב שהוא יותר קטן ראויים להתרומם, ומפני זה מצות אזוב שלשה גבעולין כי ישראל הם עם תליתאי, ומצד שפלותם מגביה הקב"ה אותם עד אבותיהם שהם אברהם יצחק ויעקב ועל ידיהם הם עם הקב"ה, כי האבות הם עם הקב"ה.

ולכך בפרשה הזאת כתיב ולקחתם וגו' בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף לחבר השפל עם הגבוה, ולכך מקדים המשקוף כי ראוי שיתחבר השפל עם הגבוה, אבל בפרשה שלפניה לא הוזכר סף ולא אזוב לדבר משפלות ישראל, כי דבר זה היה פחיתות כאילו ישראל הם קטנים בעיני הקב"ה שהוא רם ונשא, אבל בעיני הקב"ה הם חשובים כי הוא יתברך מגביה אותם, ולכך לא הוזכר בפרשה הקודמת לא סף ולא אזוב המורה על קטנות ישראל, ומטעם זה כתיב על שתי המזוזות ועל המשקוף כי חשב מלמטה למעלה, וכאשר מזכיר שפלות ישראל אצל זה כתב משקוף קודם, כי ראוי כי השפל יתרומם מעלה מעלה, וזה שכתוב בפרשה ראשונה ונתנו ובפרשה שניה כתיב והגעתם, כי לשון הגעה שמגיע מן השפלות עד התרוממות, וזה לא נזכר בפרשה ראשונה, כי לא רצה להזכיר כי ישראל הם שפלים, כי בעיני השי"ת הם חשובים: